

СТАНОВИЩЕ

за

дисертационния труд

„ЦИКЛИЧНИ И СЕЗОННИ АДАПТАЦИИ НА ЗАЕТОСТТА – ПЕРСПЕКТИВА НА НАЦИОНАЛНИТЕ ИКОНОМИКИ НА ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА”

на д-р Камила Магдалена Радлинска

за придобиване на научна степен „доктор на науките”,

професионално направление 3.8 „Икономика“

от доц. д-р Илиян Генов Матеев –

преподавател в катедра „Икономическа теория и международни
икономически отношения” на ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”

ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ПРИНОСИТЕ НА КАНДИДАТА

Дисертацията е изцяло посветена на изучаването и по-доброто разбиране на същността на цикличните и сезонните приспособявания в заетостта. Предметът на изследването изисква дефиниране на обекта на изследването, т.е. провеждане на емпиричен анализ за изследване и оценка на пространствените и секторните различия в цикличните приспособявания и сезонността на заетостта. Въз основа на данни за пазара на труда от страните от Централна и Източна Европа е установена емпирична връзка между цикличните приспособявания в заетостта и сезонността в заетостта, както и нейната пространствена и секторна променливост.

Дисертационният труд е с обем 282 страници. Състои се от увод, пет глави, резюме, окончателни заключения, списък на литературата и приложение (52 страници). Съдържанието на всяка глава е представено в отделни параграфи, а резултатите са обобщени в края на дисертацията.

Основният текст съдържа 12 таблици и 36 фигури. Списъкът на използваните литературни източници включва 312 заглавия на полски, английски, български и руски език (69 монографии и глави в колективни трудове, 197 рецензирани научни статии, 46 документа и доклада).

Основната теза е формулирана по следния начин: „Икономиките и секторите, които се характеризират със задържане на работната сила по време на икономически колебания, се характеризират и с по-малки сезонни колебания в заетостта.“

Основната цел на проведеното изследване е да се идентифицира и оцени връзката между адаптирането на заетостта по време на икономически колебания и сезонността на заетостта. За постигане на поставената цел, емпиричното изследване се фокусира върху анализа на връзката между адаптирането на заетостта по време на икономически колебания и сезонността на заетостта, наблюдавана на пазарите на труда в страните от Централна и Източна Европа и техните сектори.

Обхватът и пространственото покритие на емпиричното изследване обхващат пазарите на труда в икономиките на България, Естония, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Хърватия и Чехия, т.е. избрани страни от Централна и Източна Европа и техните сектори. Изборът на област на емпиричното изследване е обоснован от факта, че Централна и Източна Европа са не само географски концентриран регион, но и зона, обхващаща страни с обща история, култура, политика и икономика, чийто политически и икономически ред е установен сравнително наскоро. Времевият обхват на емпиричното изследване обхваща периода от първото тримесечие на 1995 г. до четвъртото тримесечие на 2021 г. и е ограничен от наличието на сравними данни. 1995 г. е първата година, за която Евростат предоставя сравними данни за анализирани икономики.

Приноси на кандидата:

- В дисертацията са систематизирани и дефинирани категориите, които най-пълно отразяват описанието на ситуацията на пазара на стоки и услуги и пазара на труда по време на циклични колебания, сравнени са методите за определяне на дългосрочната и средносрочната променливост на двата анализирани пазара и са идентифицирани характеристики, позволяващи по-добро разбиране на естеството на връзката между тях;
- В дисертацията е описан механизма, чрез който цикличните колебания на пазара на стоки и услуги влияят върху цикличните колебания в заетостта и отработените часове, идентифицирани и характеризирани са пространствените и секторните детерминанти на тези взаимоотношения, както и институционалните им детерминанти;
- В дисертацията е обобщена и синтезирана съществуващата литература относно факторите, определящи търсенето на труд по време на икономически забавяния – задържане на работната сила;
- Показано е, че регулациите и институциите на пазара на труда, включително социалният диалог, оказват влияние върху нивото на задържане на работниците;
- В дисертацията се оспорва схващането в научната литература, че краткосрочната колебливост (сезонност) не е ценна за анализ, както и най-разпространената практика при анализа на сезонността, която се състои в изключването ѝ от данни за времеви редове;
- Авторът предлага да обясни адаптирането на заетостта към бизнес цикъла (задържането на работниците) чрез показатели за сезонност на заетостта, базирани на предложените методологични допускания за измерване на задържането на работниците и методологията за измерване на сезонността;
- Въз основа на анализ на променливостта на производителността на труда на работник и на отработен час в страните от Централна и Източна Европа

и техните сектори са идентифицирани проблемите на цикличното приспособяване на заетостта и възможните начини за тяхното решаване;

- Чрез анализ на разликите в броя на работниците и работните часове между страните от Централна и Източна Европа и техните сектори е установен сезонен механизъм за наемане на работници, който показва секторното значение на факторите, влияещи върху тези решения;
- Резултатите от изследването могат да бъдат използвани при разработването на икономически политики, свързани с пазара на труда на национално и секторно ниво;
- Направени са препоръки към компаниите да вземат конкретни и рационални решения за заетост, които отчитат цикличната променливост на икономиката и сезонността;
- Важен практически принос е комбинацията от сезонни и циклични приспособявания на заетостта в страните от Централна и Източна Европа – нов подход към проблема за обяснение на цикличните корекции на заетостта чрез тяхната сезонност.

КРИТИЧНИ ОЦЕНКИ, ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

- При сравнението на националните стопанства не се отчитат в достатъчна степен различията в трудовото законодателство, степента на неформална заетост и структурните характеристики на икономиките;
- Не е достатъчно ясно изяснена връзката между цикличните и сезонни адаптации на заетостта и проблема с недостига на умения;
- Не е обърнато достатъчно внимание на връзката между цикличните и сезонни адаптации на заетостта и развитието на „сивия сектор“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложената информация стигам до заключението, че дисертационният труд „ЦИКЛИЧНИ И СЕЗОННИ АДАПТАЦИИ НА ЗАЕТОСТТА – ПЕРСПЕКТИВА НА НАЦИОНАЛНИТЕ ИКОНОМИКИ НА ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА” отговаря на всички изисквания по установените количествени и качествени критерии. Разработката притежава необходимите научно-приложни приноси, поради което изразявам положително становище и предлагам на научното жури да присъди на Камила Магдалена Радлинска научната степен „ДОКТОР НА НАУКИТЕ“.

19.01.2026 г.

Велико Търново

Член на научното жури: доц. д-р Илиян Матеев